

ŞUBAT AYI VELİ BÜLTENİ

YALAN SÖYLEME

Yalan söyleme kişinin gerçeğe uygun olmayan bir söylemde ya da jest, yazı ve susmayla gerçek olmayan bir girişimde bulunmasıdır.

➡ Yaşamın ilk 6 yılında çocuğun yalan söylemesi bu durumun bir uyum ve davranış sorunu olduğu anlamına gelmez. Çocuklar 6–7 yaşlarına kadar gerçeğe uygun olmayan şeyler söylerler. İnanılması zor öyküler uydurur, olayları abartılı bir şekilde, kendi algıladıkları biçimde anlatırlar. Çocukta gerçekçilik duygusu zaman içinde kazanılır. 7 yaşına kadar çocukların söyledikleri yalanlara “Sözde Yalan” denir. Sözde yalanlar çocuğun hayal gücünden türer. Bu tür yalanlar anne babanın çocuk eğitimindeki yanlışlarından, çocukta var olan cezalandırılma korkusundan vb. kaynaklanır. Çocuklar bazen işledikleri suçu korktukları için başkalarının üzerine atarlar, bazen de kendilerinden başka ikinci bir kişi yaratırlar, oyun arkadaşı yaparlar. Bu durum tek çocuklarda ya da arkadaşı olmayan çocuklarda daha sık gözlenir. Bu durum zamanla kaybolur ve endişelenilmesi gereken bir durum değildir.

➡ Çocukların gerçekçilik duygusunun gelişmesinden sonra yalan söylemeleri bilerek ve isteyerek bencilce amaçları için kendilerini kandırmaktır. Bu tür yalana başvuran çocuklarda anne babaların çocuk eğitimindeki yanlışları dikkat çeker. Çocuk başkalarının hak ve çıkarlarına kendisinin kadar değer vermeyi öğrenememiştir. Bu tür yalan söyleyen çocuklarda yalan söyleme yanında hırsızlık, okuldan kaçma gibi diğer davranış sorunları da gözlenebilir.

➡ Bir de çocuklar çıkarları olmadan yalan söylerler. Bu tür yalanlara “Patolojik Yalan” denir. Patolojik yalanda çocuk yalan söylemekten zevk alır. Bu çocukların söylediği yalanlar gerçeğe çok benzer. Bazen çevresindekileri kolayca inandırabileceği şeyler anlatır, bazen de ilginç şeyler anlatarak çevresindekileri şaşırtırlar. Bu tür yalanlar söyleyen çocuklar dikkat çekmek, ilgiyi kendi üzerlerinde toplamak için yalan söylerler. Yaptıkları bir suçu gizlemek için de yalan söyleyebilirler.

➡ Çocuk yalan söylemeyi ilk olarak sözde yalanlara başvurduğu zaman öğrenir. Bu dönemde yalan söylemenin ona zevk verdiğini, onu ceza almaktan kurtardığını ve dikkat çektiğini görür ve ileriki dönemlerde de yalan söylemeyi sürdürür.

➡ Çocuklar çevresinde gördükleri yalan söyleyen birini model aldıkları için de yalan söyleyebilirler.

➡ Bazen anne ve babalar farkına varmadan çocuğu yalan söylemeye teşvik ederler. Çocuklardan kendi gerçeklerini gizlemelerini isterler. Başkalarına küçük yalanlar sölettirirler. Örneğin eşlerinden bir şeyler gizleyen anneler çocuklarını “Babana sakın söyleme” ya da “Anneanneme gittik de” gibi söylemlerle yalan söylemeye teşvik ederler.

NEDENLERİ

- ✗ Çocuğun anne babasından yeterli ilgi ve sevgi göremeyişi
- ✗ Çocuğun anne babanın onaylamadığı bir şey yaptığı zaman cezalandırılmaktan, anne babanın baskısından korktuğu için yalan söylemesi
- ✗ İlginç olaylar anlatarak başkalarının ilgisini ve dikkatini çekme isteği
- ✗ Çevresinde yalan söyleyen bir modelin varlığı
- ✗ Zeka düzeyi düşük çocukların gerçeğe yakın yalanlar söyledikleri, normal ve üstün zekaya sahip olanların ise mantığa uygun yalanlar söyledikleri gözlenmiştir.
- ✗ Çocuk ailenin beğenisini kazanmak için yalan söyleyebilir. Bu durum anne babanın beklentisinin yüksek olduğu durumlarda daha çok gözlenir.
- ✗ Anne babanın aşırı baskıcı, otoriter ve mükemmeliyetçi bir tutum sergilemesi
- ✗ Çocuğun sürekli başkalarıyla kıyaslanması
- ✗ Erken çocukluk döneminde aşırı ödüllendirilen ya da hiçbir davranışı ödüllendirilmeyen çocuk yalan söyleme gereksinimi duyabilir.

- ✗ Çocuklar arkadaşlarının dikkatini çekmek ve beğenisini kazanmak, arkadaş edinmek için de yalana başvurabilirler.
- ✗ Anne babanın çocuğu küçümsemesi ve aşağılaması
- ✗ Çocuklar kaygı duydukları, gerginlik, sıkıntı ve korku yaşadıkları durumlardan kaçmak için yalan söyleyebilirler. Örneğin okulda olumsuz yaşantıları olan bir çocuk okula gitmek istemediği için yalan söyleyebilir.
- ✗ Anne babaya bağımlı olan çocuk anne babanın ilgi ve sevgisini kaybetme korkusuyla çocuk yalana başvurabilir.
- ✗ İsteklerini gerçekleştiremeyen çocuklar hayallerini gerçekmiş gibi sunarak yalana başvurabilirler.

NELER YAPILABİLİR?

- 🧑 Yetişkinlerin çocuğa iyi bir model olması, çocuğa ve çocuğun önünde diğer insanlara da dürüst davranmaları, çocukları da yalanlarına katılmaya zorlamamalar önemlidir.
- 🧑 Anne baba çocuğa baskıcı, otoriter bir tutumla yaklaşmamalı, çocuğu tehdit etmemelidir.
- 🧑 Anne babalar ve öğretmenler çocuktan yapabileceğinin üzerinde davranışlar beklememelidir. Çocukla konuşmak, iyi bir iletişim kurmak önemlidir. Çocukla hayalleri ve yaşantıları paylaşılmalıdır.
- 🧑 Çocuk hatalı bir davranış yaptığında bağırarak, kızarak yerine onunla bu davranış hakkında konuşulmalıdır. Bu çocuğun korkuyla yalana başvurmasını önler.
- 🧑 Çocuğa yeterli ilgi ve sevgi gösterilmelidir.
- 🧑 Anne babalar çocuğu başka çocuklarla ya da kardeşleriyle kıyaslamamalıdır.
- 🧑 Çocuğunuzu her koşulda sevdiğinizi ona göstermeniz önemlidir.
- 🧑 Çocuğun hayatın ilk dönemlerinde söylediği küçük yalanlar, hayaller hoş görülebilir.
- 🧑 Bir eğitim yöntemi olarak korkutma, eleştiri, baskı ve ceza kullanılmamalıdır.
- 🧑 Çocuk iyi olan davranışlarından dolayı takdir edilmelidir.
- 🧑 Çocuğunuz yalan söylediğinde ona bu söylediğinin yalan olduğunu anlattığınızı hissettirin.
- 🧑 Anne baba bir avcı gibi çocuğun yalanını yakalamaya çalışmamalıdır. Bu çocuğa güvenmediğinizi gösterir ve çocuk nasıl olsa güvenmiyorlar diye yalan söylemeye devam edebilir.
- 🧑 Çocuğun olumsuz yönleri değil olumlu yönleri vurgulanmalıdır.
- 🧑 Çocuğun yalan söyleme davranışı ile değil neden yalan söylüyor olabileceği ile ilgilenilmelidir. Yalan söyleme sebepleri ve çocuğun kaygılandığı, korku yaşadığı durumlar ortaya çıkarılmalıdır.
- 🧑 Sebepleri ortaya çıkardıktan sonra bu davranışın ortadan kalkması için çocukla birlikte hareket edilmelidir.
- 🧑 Patolojik yalanda hem psikolojik durum hem de eğitsel etkenler üzerinde durulması gerekir. Öncelikle nörobiyolojik muayene yapılması gerekir. İç salgı bezlerinin işlevleri, metabolik düzensizlikler, ansefalin bozukluklar araştırılmalıdır.
- 🧑 Bir uzman inceleme yaparken yalan söyleyen bir çocukta önce çocuğun bir beyin fonksiyon bozukluğu ya da öğrenme bozukluğu olup olmadığını araştırmalıdır.
- 🧑 Gerekli durumlarda aile bilgi almak ve davranışı ortadan kaldırmak için Okul Psikolojik Danışmanı, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ve Psikologla bağlantı kurarak yardım alabilir.

